

Lopunajat vai ajan loppu?

Veli-Matti Kärkkäisen seminaari
eskatologiasta

Mitä tapahtuu kuoleman jälkeen?

Lauri Kapulainen, 3. vuoden opiskelija
Teopolis 3.-4.2.2026

Suomen
teologinen
opisto

Johdanto

- Monilla kristityilläkin on varmasti epätietoisuutta liittyen siirtymiseen tästä ajasta ikuisuuteen. Mitä tapahtuu fyysisen kuoleman ja aikojen lopussa tapahtuvan ruumiinylösnousemuksen välissä? Mitä siitä voidaan tietää ja mitä tulisi ottaa huomioon asiaa pohdittaessa?
- Tässä alustuksessa käsittelemme tätä teemaa Kärkkäisen tekstin ja kolmen analyyttisen teologian artikkelin pohjalta, joista nostan lopuksi mielenkiintoisia kysymyksiä luennoitsijallemme

Keskustelun historia

- Varhaisessa kristillisessä teologiassa kuolema nähtiin Paavalin tekstien pohjalta vihollisena ja rangaistuksena synnistä, mutta modernissa teologiassa sen sijaan korostuu ajatus kuoleman luonnollisuudesta. (Kärkkäinen)
- Kirkkoisät oikeutetusti torjuivat gnostilaisuuden varhaisina vuosisatoina (n. 100-300jKr), mikä ei voinut pitää kiinni eskatologisesta näkemyksestä koskien ruumiillisista ja maallisista todellisuutta, koska se piti kaikkea materiaa pahana ja epäpuhtaana ja vain hengellistä hyvänä ja puhtaana. Nämä harhaopit kuitenkin ammuttiin alas päättäväisesti. (Kärkkäinen)

Keskustelun historia

- Plato (427 eKr-347eKr) esitti, että kuolemattomien “muotojen” maailmalla on “varjo” ja se on materiaallinen todellisuus pitäen sisällään kehon/ruumin, mikä sisältää sielun. Sielu tekee ruumiin kanssa yhteistyötä elämän läpi, mutta sielu on kuolematon. (MA Yue & CUI Weicheng)
- Thomas Akvinolainen (1225-1274): "sielu kehon muotona" tarjoaa mallin, jossa sielu toimii kuin arkkitehdin suunnitelma, joka tarvitsee oikeat materiaalit eli ruumiin toteutuakseen.(Kärkkäinen)
- Kyseessä on luonteeltaan filosofinen asia ja se on ollut jo pitkään keskustelussa, koska nimittäin jo Aristoteles (384eKr-322eKr) uskoi, että mieli on kehon olemusta. (MA Yue & CUI Weicheng)

Keskustelun historia

- Kant (1724-1804) puolestaan ehdotti 1800-luvulla, että jotkin ennaltamäärätyt konseptit todellisuudesta saattaisivat olla olemassa aivoissa korkeampana käsityksenä ja tulkintana maailmasta. (MA Yue & CUI Weicheng)
- Popper (1902-1994) taas väitti, että mielen ilmaantuminen pitäisi nähdä lisänä mieli-keho ongelman keskustelussa. (MA Yue & CUI Weicheng)
- Modernissa tieteessä ajatellaan, että mielen tapahtumat ovat riippuvaisia aivoista. (greenfeld) Eli perusta fyysisissä realiteeteissa ja kaikkien tosiasioiden tulee olla riippuvaisia niistä ontologisesti.(MA Yue & CUI Weicheng)

Kristillinen toivon näkökulma

- Vaikka kaikki elämä vääjäämättä tulee päätökseensä, niin Kristillinen usko kuvaa maailmaa paikkana, jossa kuolema tuhotaan viimeisenä vihollisena ja jossa Jumala, elämän antaja, antaa ikuisen elämän lahjana. Kuolema on siten ”luonnollinen” vain siinä mielessä, ettei yksikään olento voi välttyä siltä tässä maailmassamme.(Kärkkäinen)
- Fyysinen kuolema karusti sanoen on päätepiste kaikelle ihmispersoonan elämälle, mutta kuitenkin Kristillisen toivon näkökulmasta katsottuna tarvitaan kuitenkin vastinpariksi ajatus, että fyysinen kuolema on samalla siirtymä ikuiseen elämään.(Kärkkäinen)

Kohti Kärkkäisen ratkaisumallia

- Dilemma: Ihmisen persoonallisen identiteetin jatkuvuus ylösnousemuksessa ja tässä elämässä.
- Ratkaisu: Jumalan uskollisuus ja luova voima.
- Lähtökohta kaikille kysymyksille ruumiillisesta ylösnousemuksesta on oltava Paavalin huomio ”muutoksesta” 1KOR 15:51. Muutos ei viittaa täyteen korvaamiseen eikä myöskään täyteen toisteisuuteen/samanlaisuuteen.
- Eli tässä on jotain jatkuvuutta ja jotain epäjatkuvuutta kuten luomakunnan uudessa luomisessa ja Jeesuksen ylösnousemus tarjosi ”ensihedelmän” myös uuden luomakunnan tulemisesta.
- Kristuksen ylösnousemus ei ainoastaan voittanut kuolemaa, vaan toimii myös mallina luomakunnalle. Varhainen kristillinen teologia yhdisti ylösnousemuksen Jumalan luomistyöhön ja päämääriin luomakunnan suhteen.

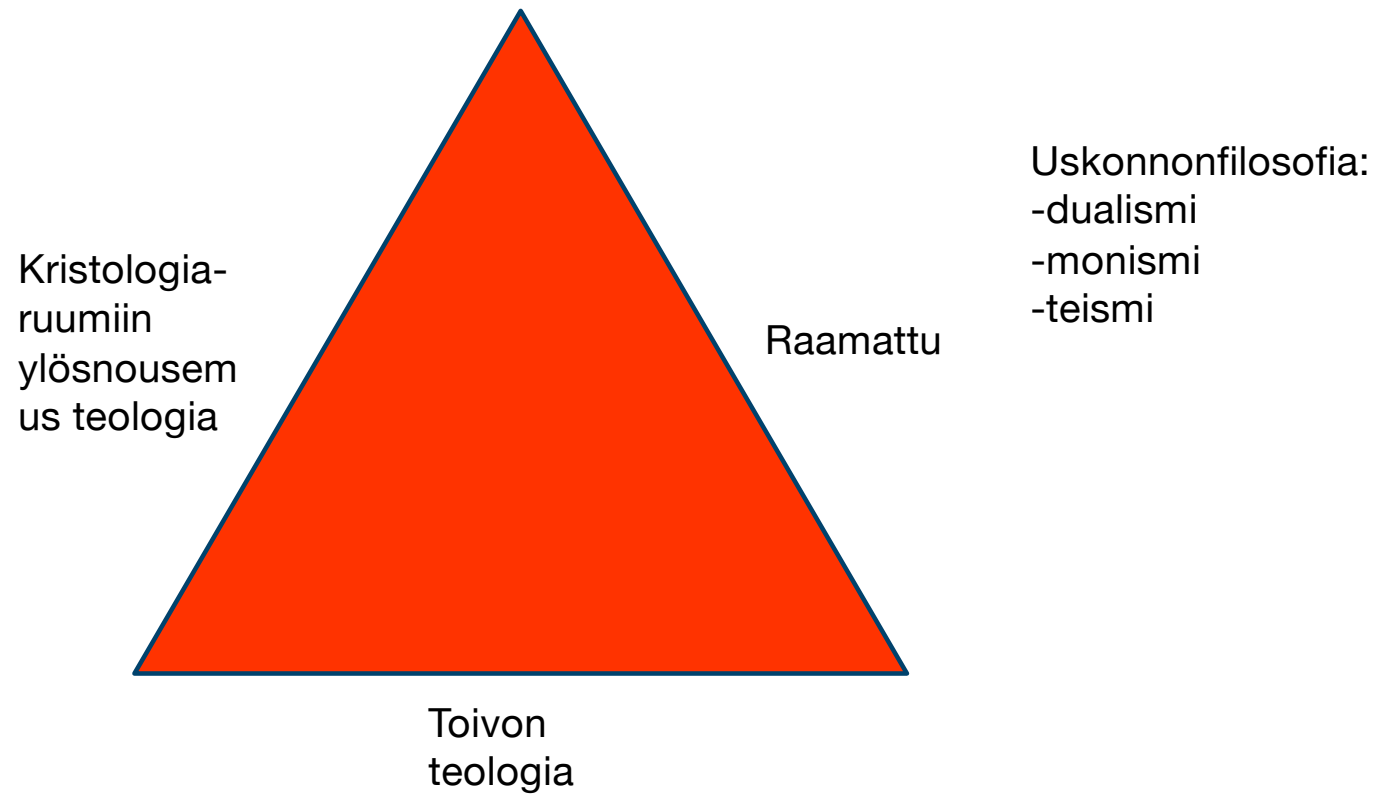

Entä mitä Raamattu sanoo aiheesta?

- Raamatun jakeet, kuten Filippiläiskirje 1:20-24, näyttävät tuovan tähän jonkinlaisen henkilökohtaisen elämän jatkumon. Toiset jakeet voidaan lukea ja nähdä tukevan taas välitöntä astumista siunauksen tilaan kuolemassa (2kor 5:8; Phil 1:23; 1 Tess 5:10) (Kärkkäinen)
- Näyttäisi siltä, että kaikkien näiden eri Raamatun todistusten ja metaforien tarkoitus on vakuuttaa meidät siitä, että niin lopullinen ja välttämätön kuin kuolema on, niin sillä ei ole viimeistä sanaa, vaan Jumalalla on viimeinen sana. (Kärkkäinen)
- Kärkkäinen tähdentää, että niin kauan, kun välitilan luonteen ja tilan pohdiskelu pysyy näiden yleisten Raamatullisten suuntaviittojen rajoissa sekä nojaa kristilliseen teologiaan ruumiillisen ylösnousemuksen toivosta ikuisessa yhteydessä Jumalan kanssa, ollaan turvallisella alueella. (Kärkkäinen)

Kärkkäisen Tulokulma/näkökulma

Suomen
teologinen
opisto

KÄRKKÄISEN teoreettinen malli pähkinän kuoressa

- Multidimensionaalinen monismi on minimalistinen väite ihmisluonnosta, jossa minuus on psykosomaattinen pluralistinen ykseys. Näkemys yhdistää vallalla olevia kategorioita pitäytyen kuitenkin parhaissa näkökohdissa jokaisesta (idealismi, fysikalismi ja monismi)
- Keskeinen väite: Ihminen on ennemmin psykosomaattinen yksikkö/ykseys, kuin koostumuksestaan kaksiosainen materiaalisessa kehossa asuva hengellinen olento

Suomen
teologinen
opisto

Mistä nousee tarve tutkimuskysymykselle?

- Henkilökohtainen identiteetti, joka määrittelee minut persoonana, ei ole siirrettävissä tästä maallisesta elämästä ilman Jumalan uskollisuutta ja luovaa voimaa.
- ->Siirtyminen täältä ”sinne” on koko paketti koskien sitä, mikä tekee minusta minut. Multidimensionaalinen monismi (Kärkkäinen)
- Tästä herää tarve pohtia ajatusta sielun ja ruumin + ”koko paketti” (sielu-ruumis) määrittelyä, että mikä siirtyy ja miten?
- Kaikkein perinteisimmän näkemyksen mukaan kuolemassa tapahtuu ajallisesti rajoittuneen luhistuneen kehon ja elävän sielun erottaminen toisistaan, jotka sitten tullaan uudelleen yhdistämään ylösnousemuksessa

1.(kiina/MA Yue & CUI Weicheng)

- Tämä artikkeli esittää, että mieli-keho probleeman keskipisteessä on se, kuinka mentaaliset toimintomme linkittyvät fyysisiin tiloihin, prosesseihin ja tapahtumiin.
- Kyseessä on luonteeltaan filosofinen asia ja se on ollut jo pitkään keskustelussa, koska nimittäin jo Aristoteles uskoi, että mieli on kehon olemusta.
- Kyseessä ei yksi ongelma, vaan sarja ongelmia, jotka liittyvät mielen eri perspektiiveihin. Fysikalistille mieli-keho ongelma näyttäytyy siinä, että miksi tietoisuus ei voi olla muuta kuin aivotoimintaa- tämä on nimetty vaikeaksi ongelmaksi "the hard problem".
- Modernissa tieteessä, se mitä tapahtuu mielessä, on riippuvainen aivoista. Eli sen mukaan kyseessä fyysinen systeemi, joka koostuu samoista elementeistä, kuin mikä muukin. Eli perusta fyysisissä realiteeteissa ja kaikkien tosiasioiden tulee olla riippuvaisia niistä ontologisesti.
- Dualisteille mieli-keho ongelma ilmenee puolestaan aineettoman mielen ilmiöiden ja aineellisten fyysisten, kuten aivotoimintojen, välisen vuorovaikutuksen ongelmana "the interaction problem".

2. Alvin plantinga

- Keskeinen väite: Klassinen teismi ja dualismi erottamattomat Alvin Plantingan mukaan
- Plantinga painottaa kirjoituksia eli raamattu, uskontunnustus ja kirkolliskokouksen tunnustus, kristinusko relevanttia tieto-opille, eli tietoteoria Ja teismi.
- Plantingan mukaan keskeisimmät Kristillisen uskon opinkohdat, kuten Kristuksen lihaksi tuleminen(inkarnaatio) ja ylösnousemus kuolleista, osuu paremmin tai jopa paljon paremmin yksin dualismin kanssa kuin materialismin. Paavalin tekstit: 2 Kor 5:6-9; Fil 1:21-4; 2 Kor 12:1-4

3. MAURICE K.D. Schouten

- Klassisessa teismissä Jumala on hengellinen, ei-ruumiillinen todellisuus->perinteiden malli Jumalasta johtaa perinteiseen malliin ihmisestä itsestään.
- Riski/uhka siitä, että menetetään perinteinen ihmiskäsitys koskien hengellistä ja immateriaalista sielua, tämän pohjalta yksistään menetetään käsityksemme Jumalasta, koska jälkimmäinen käsitys vaikuttaa rakentuvan edellisen varaan.
- Jumala kuuntelee, näkee, uskoo, tietää, haluaa ja niin edespäin - mutta ilman korvia, silmiä, suuta tai aivokuorta. Ja tämä sopii hyvin perinteiseen kuvaan itsestämme, jossa henkinen ohjaa ruumiillista osaansa ja toimii aineellisessa maailmassa, jonka ympäröimä ihmisyksilö on.
- Klassinen teismi siis edellyttää tämän tekstin kirjoittajan mukaan näkemystä ihmisestä (osittain aineettomina) tai hengellisinä. Eli dualismi ja klassinen teismi erottamattomat tämän pohjalta Schoutenin mukaan.

Supervenienssi-teoria (schouten)

- Mielen filosofiassa supervenienssi-teoriaa on ehdotettu vaihtoehtona reduktionistiselle ohjelmalle. Supervenientti väite pyrkii hahmottamaan intuitiivisesti uskottavan ajatuksen mielen ja aivojen keskinäisestä riippuvuudesta. Tietoisuus voidaan ilmaista supervenienssi-teorian avulla.
- Schouten korostaa, että supervenienssi-teoria poistaa (ontologisesti) dualistisen kuvan jakautuneesta todellisuudesta: fyysisen aineen rinnalla ei ole olemassa henkistä substanssia.
- Monet pitävät supervenienssi-teoriaa kiinnostavana teesinä, koska se lupaa noudattaa intuitiivisesti uskottavaa ajatusta kerrostuneesta todellisuudesta säilyttäen samalla tieteen fysikalistisen maailmankuvan. Toisaalta supervenienssi teesi hylkää (substanssi)dualismin, joka on ristiriidassa nykyisen naturalismin kanssa.
- Perustelu tämän teorian pitämiselle houkuttelevana on, että se saattaisi antaa meille mahdollisuuden ymmärtää ihmisluontoa antamatta tilaa ylikuonnolliselle toisaalta tai myöskään reduktiolle tai sen eliminoinnille toisaalta.

Johdatus kysymyksiin/kertaus

- Kun mietitään sitä, miten dualismin materiaa olevat aivot ja immateriaalinen mieli ja sielu on luotu, tarjoaa dualismi selityksenä siis kaksi eri olemisen tasoa, joista toinen aineetonta ja niiden välillä on interaktio.
- Jos väitetään dualismin olevan ei-raamatullinen, niin silloin täytyy jotenkin pyrkiä kuvamaan kuinka sitten aineellisen ja aineettoman yhteys toimii, koska niillä oltava yhteys!!
- Tietoisuus voidaan ilmaista supervenienssi-teorian avulla, jolloin poistuu dualistinen jakautumisen ajatus eli kyse ei ole henkisestä substanssista vaan se on lähtöisin aineesta.
Multidimensionaalinen ajatus on uusi ulottuvuus, mutta sekään ei irtaannu aineettomasta vaan on holistinen.

Johdatus kysymyksiin/kertaus

- Supervenientti/emergenssiteoria pyrkii esittelemään teorian tasolla sen, että miten aivojen neutronit harmaalla alueella pystyvät synnyttämään tietoisuutta. Eli tapahtuu muutos suhteessa aineeseen. Emergenssi liittyy luonnontieteen spekulatioon siitä, miten voidaan kuvata tietoisuutta biologisesta näkökulmasta.
- Systeemiteoriaa hyödyntäen voidaan ilmasta se, miten aineellisesta tasosta nousee korkeampi taso niin, että yhteys säilyy. Näin ollen mieli ei voi olla itsenäisesti olemassa. Kärkkäisen ajattelussa sen kaikki itsenäinen oleminen ei missään kohtaa katoa kokonaan, vaan se säilyy Kristuksessa ja palautetaan ylösnousemusruumiiseen.

Kysymykset

1. Vapaakirkollinen perinne lähtee vahvasti Raamattupohjalta, joten mitkä Raamatun tekstit tukevat selitysmalliasi? Se, mikä meitä pohjalla mietityttää on, että: Miten turvata kristillisen eetoksen ja perinteen jatkuvuutta pluralistisessa kulttuuritodellisuudessa, eli miten vahvistaisit Raamatun auktoriteettia oman mallisi (multidimensionaalinen monismi) tukena?
2. Onko multidimensionaalinen monismi yhteensopiva teismin kanssa ja mitä vastaisit tähän teismi-dualismi liittoumakysymykseen? (Schouten+Plantinga)
3. Miten supervenientti teoria mielen ja aivojen keskinäisestä riippuvuudesta voisi toimia raamattuteologisesti tai pastoraalisen opetuksen pohjana, vai pitääkö maallikkotasolla sittenkin turvautua dualistiseen retoriikkaan? (Schouten)

KIITOS